

ERDESZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

XLIX. ÉVF.

KÖZLÖNYE

16. FÜZET.

KIADJA: AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

Szerkeszti:

BUND KÁROLY

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én. ☉ Előfizetési díj egy évre 16 korona.

Az Orsz. Erd. Egyes. oly alapító tagjai, kik legalább 300 kor. alapítványt tettek, valamint a rendes tagok is 16 kor. évi tagsági díj fejében ingyen kapják. Azok az alapító tagok, kik 300 koronánál kevesebbet alapítottak, 6 kor. kedvezményes árért járathatják.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapestben, Lipótváros, Alkotmány-uteza 6. sz. II. em.

☞ A lap irányával nem ellenkező hirdetések mérsékelt díjért közöltnék. ☞

(Telefon: 37—22.)

Cyklon által okozott erdőkárosítások Vas vármegyében.

A folyó év július hó 13-án délután 3 óraker dühöngött cyklon Vas vármegye északnyugati részében és pedig a felsőöri járáshoz tartozó Városszalónak község határában lévő Schönau-telep mellett kezdte meg romboló hatását a magán-erdőkben, ahol is a schönauai kisbirtokosok erdeifenyőállományát rongálta meg.

Innen csaknem párhuzamos vonalban haladt Városszalónak, Sóshegy, Gyimótfalva, Felsőlövő, Villámos, Szépur és Buglóc községek irányában, hol az ország határát elhagyva, a szomszédos Steierországban folytatta romboló utját.

A községekről, amelyek irányában a romboló szélvész áthaladt, azoknak az erdőállományoknak a térfogatáról, amelyeket elpusztított — a tulajdonosok felemlítése mellett — az tulajdali kimutatás nyújt részletes felvilágosítást.

E táblázat szerint — ide nem számítva néhány nagybirtokos erdejének azon részleteit, melyek ez időben szintén tönkrementek, — hozzávetőlegesen 279·2 kat. holdon rombolt a cyklon. Ebből

Tételszám	A község neve, melyhez az erdő tartozik	Az erdő tulajdonjogi megjelölése	A károsult erdő		A károsult erdőben előfordult							
			területe	kora	30 éven aluli				30 éven felüli			
					lucz- és jegenyefenyő	erdei fenyő	vegyes lombia	lucz- és jegenyefenyő	erdei fenyő	vegyes lombia		
			kat. hold	év	kat. holdon				kat. holdon			
1	Schönau	egyes gazdák erdeje	9·0	30—40	—	—	—	—	9·0	—	—	—
2	Városzalónak	volt urbéressek erdeje	4·5	75	—	—	—	—	4·5	—	—	—
3	"	egyes gazdák erdeje	3·0	75	—	—	—	—	3·0	—	—	—
4	Szalónak-újtelek	községi erdő	6·0	20—30	1·5	4·5	—	—	—	—	—	—
5	"	egyes gazdák erdeje	20·0	40—60	—	—	—	—	20·0	—	—	—
6	Sóshegy	községi erdő	3·0	30—70	1·5	0·5	—	0·5	0·5	—	—	—
7	"	egyes gazdák erdeje	2·0	60	—	—	—	—	1·5	0·5	—	—
8	Tarcsa	volt urbéressek erdeje	10·6	70	—	—	—	—	8·5	2·1	—	—
9	Felsőlövő	egyes gazdák erdeje	20·0	50—60	—	—	—	—	20·0	—	—	—
10	Gyimót-falva	"	10·0	60	—	—	—	2·0	8·0	—	—	—
11	Villámos	"	120·0	60—70	—	—	—	48·0	72·0	—	—	—
12	"	községi erdő	1·7	—	—	1·7	—	—	—	—	—	—
13	Borhegy	"	2·0	40	—	—	—	—	2·0	—	—	—
14	Hamvasd	volt urbéressek erdeje	25·0	20—30	2·5	7·5	15·0	—	—	—	—	—
15	Határfő	egyes gazdák erdeje	6·0	40	—	—	—	0·6	4·8	0·6	—	—
16	Szépúr	községi erdő	11·5	60	—	—	—	7·5	4·0	—	—	—
17	"	egyes gazdák erdeje	20·0	40	—	—	—	—	20·0	—	—	—
18	Buglócz	"	2·0	70	—	—	—	2·0	—	—	—	—
19	"	községi erdő	3·0	20—60	0·6	0·4	—	0·8	1·2	—	—	—
Összesen ...			279·3	—	6·1	14·6	15·0	61·4	179·0	3·2	—	—

A károsult erdőből 30 éven aluli 35·7 kat. hold.
" " " 30 " felüli 243·6 " "

35·7 kat. hold 30 éven aluli, tehát ez idő szerint szőlő- és gyümölcskaró termelésén kívül csakis vékony dorongfaként értékesíthető erdő; míg 243·5 kat. holdnyi erdőterületen nagyobb részét 40—80 éves, tehát már haszonfára is alkalmas faállományok állottak.

A 40 éven felüli 243·5 kat. hold erdőből a silányabb értékű és csak tűzifára alkalmas vegyes lombfa által elfoglalt 3·2 kat.

1. ábra. Villámosi magánerdő. (Luczfenyves.)

hold levonásával 240·2 kat. hold az a terület, amelyen legtöbbnyire erdei-, lucz- és jegenyefenyő állott.

A lucz- és jegenyefenyő csekély kivétellel az erdeifenyő elegyében jön elő. Az előbbeni két fanem által elfoglalt terület 61·3, az erdeifenyőé 179·0 kat. holdra tehető. A 40 éven felüli fenyőerdő kat. holdankénti fatömegét minimálisan $150 m^3$ -el, a lombfáét $90 m^3$ -el és a 30 éven aluli erdő fatömegét $40 m^3$ -el véve számításba:

a 40 éven felüli erdőkben	---	---	---	36030 m ³ fenyő
a 40 " " "	---	---	---	288 " lombfa
a 30 " aluli "	---	---	---	1488 " "
összesen mintegy	---	---	---	37806 m ³

az a faanyag, amely részben derékban törve, részben pedig eldöntve feldolgozásra vár.

A luczfenyőt, jegegyefenyőt és az erdeifenyőt kisebb részét

2. ábra. Máriafalvai erdei fenyves.

gyökerestül, az erdeifenyő nagyobb részét azonban derékban törte a szélvihar.

A 40 éven felüli fenyőfából 30—35% vehető hasznofára alkalmasnak, míg a többi része csak tűzifa gyanánt lesz feldolgozandó.

A hasznofára alkalmas részből szálfák és rönkök — tehát épületfa és fűrészáru — a rövidebb, de minőségileg jó anyagból az itteni környéken, de egész Dunántulban keresett és szívesen alkalmazott hasított szőlőkarók termelhetők. Mindezek számbavétele mellett a szélvihar által megrongált erdők anyagából és pedig:

a 40 éven felüli 36030 m^3 fenyőanyagból	---	---	} 10809 m^3 műfa 25221 " tűzifa
a 40 " " 288 " lombfaanyagból	---	---	
a 30 " aluli 1488 " fenyő- és lombfa-			
anyagból	-----	-----	1488 " "

összesen tehát mintegy 10809 m^3 műfa és 27000 m^3 tűzifa várható.

Vas vármegyében úgy a lucz- és jegenyefenyő, mint pedig az erdeifenyő műfának, de tűzifának is nagy kelendősége van (lucz- és jegenyefenyőnél tömör m^3 10—12 korona, erdeifenyőnél 7—9 korona, tűzifánál pedig 3 korona és 3 korona 50 fillér), remélhető tehát, hogy az itteni viszonyok szerint nagy tömegűnek nevezhető anyagra vevő lesz.

A tűzifát a községbeli lakosok, egy antimon bánya és számos apró téglagyár fogyasztják; ezenkívül az erdeifenyő tűzifát a pékek üzemükben nagyon kedvelik.

A fűrészárunak épületfára és szőlőkarónak alkalmas anyag, ha a feldolgozásig minőségében veszíteni nem fog, bizonyára szintén elhelyezést fog találni.

A főfeltétel ezért, hogy az anyag kellő időben olyan körülmények közé jusson, melyek között hosszabb időn át várhat akár az eladásra, akár a feldolgozásra.

Különösen kívánatos ez az adott körülmények között, amikor a lucz- és jegenyefenyőt — ha kéregben marad — a szú, az erdeifenyőt pedig, mely még ez időben erős nedvben van, a megfűlledés és a kékfoltképződéssel kapcsolatos minőségbeli gyors romlás veszélyezteti.

Szükséges ezért tehát, hogy a szú ellen a lucz- és jegenyefenyőtörzsek egészen, a minőségbeli jelentékeny romlás ellen pedig az erdeifenyőtörzseknek azok a részei, melyekből műfát fognak termelni, mielőbb és addig kéregeztessenek le, amíg a kéreghántás olcsóbban és akadály nélkül biztosítható, mert augusztus hónapig a szú megjelenése feltétlenül várható, a nedvben és kéregben levő erdeifenyő pedig a jelenlegi gyakori esőzések és forró napok váltakozásai mellett hamar kékfoltossá lesz és megfűlled.

A tulajdonos birtokosok érdeke tehát, hogy ezek a munkálatok mielőbb végrehajtsanak.

Kérdés már most az, vajjon tudnak-e a birtokosok ezeknek megfelelni; valószínű, hogy nem.

A cvklon elpusztított ugyanis 27·2 kat. holdat hat község tulajdonát képező erdőben; 47·1 kat. holdat két urbéres közbirtokosság tulajdonát képező erdőben; 212·0 kat. holdat pedig kisgazdák 0·5—9·0 kat. hold között váltakozó erdejében rongált meg s ahol károsítás volt, ott legtöbbszörre egy-egy kisgazda tulajdonában levő egész erdő tönkrement.

3. ábra. A tarcsai volt urbéresek máriafalvi erdeje. (Erdei és lucfenyő lombfával vegyest.)

Hogy ezen kisbirtokosok a fenti kívánalmaknak megfelelni nem képesek, ennek indoklására felhozható: egyes községekben (mint Szépur, Schönau stb.) a szélvihar a lakosságot egész melléképületek elborításával, épületfedelek elsodrásával, kő- és fafalak, kerítések stb. feldöntésével annyira megkárosította, hogy ezek első sürgős teendője lakóházaik és tartozékaik legalább ideiglenes rendbehozása, a fedelek és egyéb elkerülhetetlenül szükségesek elkészítésével.

Tény az is, hogy a lakosság a ciklon keletkezése után mindjárt szénakaszálással volt elfoglalva, melyet a kedvezőtlen időjárás miatt hosszabb időn át behordani nem volt képes és mikor már ezen talán nagy nehezen keresztül ment volna, bekövetkezett az aratás, amely a fenti oknál fogva és mert az erős szelek és felhőszakadások a gabonát összevissza gombolitották és lefektették, a buzánál és zabnál még most is folyamatban van.

Több helyen, nevezetesen Villámos, Schönau, Szépur, Borhegy, Felsőlövvő és Gyimótfalván olyan arányu a ciklon károsítása, hogy a kívánatos munkát — a lakosság csekélyisége miatt — kellő időben még akkor sem tudná a nép foganatosítani, ha idejét mezőgazdasági és egyéb mellékmunkálatok le sem foglalnák. Ott, hol egy község határában magán- és állami kezelés alatt álló erdőterületek estek a ciklon áldozatául, e munkálat keresztülvitele azért nehézkes, mert az egyes birtokosok az állami kezelés alatt álló erdőbirtokokban is részesek, minek folytán e két rendbeli erdők megmunkálásához nem jutna munkaerő.

Hogy a nép, melyet a ciklon anyagilag károsított, a kívánatos munkára önerejéből nem képes, bizonyíthatja ezt az a körülmény, hogy a ciklonkárosítás óta ezideig számbavehető feldolgozás az itteni nép részéről nem történt s ha igen, az legfeljebb az elzárt utak kitakarítására szorítkozott.

E környéken ezidőtájt erdei munkára vállalkozó munkaerőt szerezni nem lehet; hogy ez így van, emellett szól ama tény, hogy a megrongált faállományok feldolgozására a nép hatóságilag köteleztetett, de ezideig eredménytelenül, mert a letörött faállományok érintetlenül hevernek.

Ezek után felmerülhet az a kérdés, hogy nem lett volna-e célszerűbb a megrongált erdők faállományát azonnal áruba bocsátani. Bár egyes esetekben történtek faeladások, de általában ez nehézségekbe ütközött, mert a széldöntött részek pontos felvétele egyáltalában nem, de főképp rövid időn belül kivihetetlen volt; a terület szerint való árubocsátás pedig ugy a birtokosra, mint pedig a vevőre nézve nagy esélylyel járna, amely eljárás mellett a kereskedők az áruba bocsátandó faállományért a megfelelő árt annál kevésbé lennének hajlandók megajánlani, mivel a birtokos beigazolt kényszerhelyzetét, valamint ismert tájékozatlanságát kihasz-

nálni kívánnák és mert ha ők munkaerőt messze vidékről egyáltalában szerezni tudnának, azt a nyári időben csak nagy költséggel biztosíthatnák.

Ezzel szemben, ha a kérezés a nyáron azonnal biztosítható, úgy az értékesítés őszre maradhat, amikor is az akadályok könnyebben elháríthatók.

Annak megállapítása után, hogy a megrongált erdők nagy részének faállománya azonnal áruba nem bocsátható, továbbá, mivel a birtokosok a szükséges kérezéshez munkást szerezni ezuttal képtelenek voltak, a birtokosok idejét pedig a mezei és egyéb munkálatok kötötték le, a nagyméltóságú m. kir. földmivelésügyi miniszter ur — a helyszínén volt szakemberek javaslatára — a szélkárosult községekbe Ung vármegyéből 90 ruthén munkást rendelt ki, kik a fenti munkálatok részbeni elvégeztetése végett e vidékre július hó 10-én érkeztek meg és másnap két csoportba osztva Felsőlövön és Villámoson munkába állottak s azóta e vidéken dolgoznak.

Annak mérlegeléséhez, hogy az érdekelték mely irányban és mily arányú károkat szenvedtek, általánosságban az alábbiak említhetők fel:

1. hogy a legjobb növekedésben volt olyan erdők ezek a cyklon áldozatául, melyek tömegben és értékben éppen ezentul lényegesen gyarapodtak volna;
2. hogy a cyklon az erdeifenyőtörzsek jelentékeny részét derékban törte, ami által a megrongált és most értékesítendő faállományok haszonfa aránya 20—25⁰/₀-al bizonyára alászállott;
3. hogy a megrongált erdők faállományának nagy tömegben való áruba bocsátása minden esetre befolyással lesz a helyi faárak bizonyos mérvű alászállására;
4. hogy a lakosság, mely legelőilletőségét annak idején többnyire erdőben kapta ki és azt maguk között felosztotta, ma az egész vidékén legelővel nem rendelkezik, marháját istállózza erdei alomra van utalva. Erdejét azért tartotta becsben s azért nem pusztította el, mert az gazdasági szükségleteinek elengedhetetlen tényezőjét — az almot — szolgáltatta, amelytől most az erdők tönkretűnésével elesett;

5. hogy az erdők pusztulásával épület- és tüzifaszükségletét évtizedeken át csak nagy költséggel lesz képes beszerezni;

6. hogy az elpusztult erdők felújításába most egyszerre jelentékenyebb összeget lesz kénytelen fektetni.

Nem lesz érdektelen annak a felemlítése sem, hogy a ruthén munkások 1910. évi július hó 11-ikével kezdődőleg július hó 17-ig — tehát öt napon át, mert 12-én ünnepük volt, mikor egyáltalában nem dolgoztak — e munkálatokat mekkora területen foglaltatották.

Villámos községben, a magánerdőkben öt napon át 71 ruthén munkás dolgozott; ez a terület 8·32 kat. holdat tesz ki. E magánterületeken a munkálat a következőkből állott: a ledöntött és letörött összes fenyőféléknek, ugyszintén a lombfák közül azoknak a legalyazása, esetleg ez utóbbiaknak teljes levágása, ahol ez a fenyőfa hozzáférhetése céljából szükséges volt. A fenyőfáknak a tuskóktól és csúcstól való lefürészelése; a luczfenyő és jegenyefenyő teljes lehántása, míg az erdefenyőnél a fűrészárúnak alkalmas rész lekérgezése. A még fennálló széltörött fenyőknél a rövidebb tönknek csak lehántása, a hosszabb és még fűrészárúnak alkalmas rész levágása és lehántása.

Felsőlövő község határában a tarcsai volt urbéresek és a felsőlövői magánerdők között elvonuló 147 öl hosszú erdei ut megnyitásánál, valamint a felsőlövői magánerdőkben két napon át 19 ember és három napon át 17 ember dolgozott s az a terület, melyen a munkálat megtörtént, 2·65 kat. hold.

E területen végzett munka a következő volt: 108 öl hosszú, 4 öl széles, tehát 432 négyzetöl utterületen össze-vissza, sűrűn heverő fák legalyazása, a tuskóktól és csúcsoktól való lefürészelése, a tulajdonjog szerint megfelelő területre elvontatása; míg a 39 öl hosszú és 4 öl széles, összesen tehát 156 négyzetöl kiterjedésű utterületen az össze-vissza heverő fák legalyazása, a csúcstól való lefürészelése és végül a három magánerdőben a teljesen erdefenyőből álló faállománynál a ledöntött és letörött törzsek legalyazása, a csúcstól való levágása és a fűrészárúnak alkalmas törzsrész lekérgezése.

Ami pedig az elért fenti eredményt illeti, megjegyzem, e munkálatokat nagyon hátráltatta az, hogy a villámosi magánerdők

meredek hegyoldalakon fekszenek, a fák is össze-vissza hevernek, a hozzáférhetés nehéz, végül mert a fenti idő alatt naponként délután nagyobb esőzések voltak.

A ruthén munkások az eddigi megállapodások szerint augusztus hó 5-ig maradnak e vidéken.

A széltöréses helyeken itt-ott már értékesítés is történt és pedig úgy a magánerdőkben, mint pedig az állami kezelés alatt lévő erdőkben és ez utóbbiakban elég jó eredménnyel. Ugyanis a múlt hó 10-én nyilvános árverésen eladatott a tarcsai volt urbéreseknek Máriafalva község határában fekvő 10·6 kat. holdnyi erdő-részletén lévő, nagyobb részben kidöntött s részben a szél által letörött faállománya ($\frac{2}{3}$ rész 75 éves, $\frac{1}{3}$ rész területen 40 éves, mintegy 0·8 részben erdeifenyő és 0·2 részben luczfenyő) 14.950 koronáért, mely értékesítésnél kat. holdanként 1410 korona 37 fillér s tömör-köbméterenként — tekintet nélkül a fanemre és választékokra — átlagosan 5 korona 53 fillér éretett el. Az árverésen kilencz vevő volt jelen, kik közül csak egy volt szombathelyi, míg nyolcz e környékbeli.

Ugyancsak a fenti napon s eljárás mellett eladatott Sóshegy község erdejében szétszórtan előforduló széltöréses és kidöntött lucz- és erdeifenyő faállomány 1200 korona kikiáltási árral szemben 1280 koronáért, hol három környékbeli fakereskedő árverezett.

Magánerdőkben is voltak már faeladások, de hogy minő eredménnyel, erről csak két esetben van tudomásom. Az egyik Gyimótfalva község határában fordult elő, hol gróf Batthyány Gábor 30·0 kat. hold kiterjedésű, széltöréses és széldöntött fenyőfa-állományát alku útján 30.000 koronáért értékesítette; a másik Felsőlövő községben, ahol Bruckner György kisbirtokos örökösei 2000 négyzetöl kiterjedésű, kizárólag erdeifenyőből álló és ilyen minőségű faállományt, négyzetölenként 60 fillérnyi ár mellett, 1200 koronáért eladták.

22 22 22